

## Gebiedsbeschrijving

De gerestaureerde Ruitersmolen te Beekbergen vormt met het omringende landschap, de beekloop en de rozen- en kruidentuin een uniek voorbeeld van de rijke watermolen-geschiedenis van Apeldoorn.

De wandeling geeft een goed beeld van hoe vanaf de Middeleeuwen waterkracht werd opgewekt en gebruikt. Men heeft daarvoor destijds, evenwijdig aan de oorspronkelijke beek, een nieuwe beekloop gegraven in de hoger gelegen beekwal. Door de beek op deze wijze over circa 300 m op te leiden, werd een verval van ongeveer 3 m verkregen; genoeg om het rad van een bovenslagmolen aan te drijven. Hoe dit werkt is ter plaatse te zien. Rond de watermolen is een eeuwenoud landschap in stand gehouden. De wandeling voert hier doorheen. Ook passeert u de modeltuinen van de Stichting Het Hoogeland.

## Geschiedenis

De watermolens op de Beekbergse beek stammen uit het begin van de 16de eeuw. De eerste molen, later Tullekensmolen genoemd, werd omstreeks 1535 gebouwd en was eigendom van het Sint Petersgasthuis in Arnhem. In 1601 werd deze watermolen verpacht aan Marten Orges. Deze vestigde er een papiermakerij en speelde een belangrijke rol bij de opkomst van de papierfabricage in Apeldoorn.

In 1606 verkreeg Marten Orges tevens het recht om een tweede watermolen op de beek te bedrijven: de Ruitersmolen. Volgens de overlevering moet de naam van deze molen zijn terug te voeren op deze papiermaker. Marten Orges zou vanuit zijn woning de papiermolens steeds te paard hebben bezocht. In zijn woning – aldus het verhaal – bevond zich een deur met daarin een gebrandschilderd raam dat Marten Orges te paard uitbeelde.

Vanaf 1843 was de watermolen in gebruik als korenmolen. Na een brand heeft men rond 1920 het huidige molengebouw neergezet. Tot in de Tweede Wereldoorlog was de molen als graanmolen in bedrijf. Daarna raakte de molen in verval. In 1980 werd de Stichting Vrienden van de Ruitersmolen opgericht. Deze stichting slaagde erin om in 1985 de Ruitersmolen geheel te restaureren en weer in werking te brengen. In 2001 werden waterrad en molengoot vernieuwd. Op de zolder is een expositie ingericht over papier maken en worden demonstraties papierscheppen gegeven.

Vanaf 1977 zijn de Ruitersmolen en omringende gebouwen eigendom van de Stichting Het Hoogeland, onderdeel van IrisZorg, een organisatie voor verslavingszorg en maatschappelijke opvang.

## IVN Apeldoorn

IVN, Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid, is een vereniging van vrijwilligers die mensen betreft bij hun (groene) leefomgeving, natuur, milieu en landschap. Zo'n 23.000 vrijwilligers zijn actief in 170 lokale afdelingen. Jaarlijks organiseren zij talloze excursies, cursussen, wandelingen en opleidingen. Door de laagdrempelige en educatieve activiteiten maakt een groot aantal mensen kennis met de natuur.

IVN Apeldoorn organiseert activiteiten als excursies, fietstochten, cursussen, lezingen, landschapsonderhoud voor jong en oud. Voor mensen die zelf op pad willen in de natuur, zijn er wandel- en fietsroutes gratis te downloaden. Meer informatie op [www.ivn-apeldoorn.nl](http://www.ivn-apeldoorn.nl)



Volg [ivn.apeldoorn](https://www.facebook.com/ivn.apeldoorn) ook op

## IVN Apeldoorn steunen?

Steun het werk van IVN Apeldoorn door lid of vriend te worden. Voor een vriendenprijs van € 12 per jaar ontvangt u vier keer per jaar het afdelingsblad Groenvoer en de maandelijkse digitale Nieuwsbrief. Blijf zo op de hoogte van onze activiteiten in ons werkgebied, de gemeenten Apeldoorn, Voorst en Epe. Meer informatie en aanmelden via [lidworden@ivn-apeldoorn.nl](mailto:lidworden@ivn-apeldoorn.nl)

## Ommetjes

Ommetjes zijn korte routes die je uitnodigen in je eigen woon- of werkomgeving op pad te gaan. Er zijn tal van ommetjes in en rond Apeldoorn beschikbaar, ook speciaal voor kinderen en hun (groot)ouders. Download de ommetjes gratis via de website [ommetjes@ivn-apeldoorn.nl](http://ommetjes@ivn-apeldoorn.nl)



## Ommetje Ruitersmolen Water in beweging

**Het begin- en eindpunt:** Ruitersmolen, Tullekensmolenweg 47, 7361 EP Beekbergen  
**Lengte:** 2 km  
**GPS:** 52.16718,5.974769

Iedereen doet het op z'n tijd... een ommetje maken. Lekker een frisse neus halen met (klein)kinderen, de hond of gezellig bijkletsen met kennissen. Wandelen in het groen ontspannend en is goed voor lijf en leden. IVN Apeldoorn deelt graag leuke en leerzame natuurweetjes met u. Wandel dit ommetje en ontdek het gebied rond de Oude Beek.



IVN streeft naar een duurzame samenleving door mensen te betrekken bij natuur, milieu en landschap

## Ommetje Ruitersmolen

Water in beweging (versie: 13-8-2021)

**Vertrek vanuit de Ruitersmolen linksom in een boog om de rozen- en kruidentuin heen.** Afhankelijk van het seizoen zijn verschillende soorten rozen en kruiden te zien.

**Ga halverwege de boog langs een rechtopstaande biels met lamp een smal paadje naar links in. Loop dit paadje door tot de beek.** Hier kun je de unieke beekflora en soms de fauna goed bekijken. Langs de oevers groeit onder meer het zeldzame paarbladig goudveil. In het water zijn banken van het klein sterrenkroos met hier en daar waterweegbree en klimopwateranonkel te zien. De aanwezigheid van deze waterplanten duidt op een goede waterkwaliteit. In het vroege voorjaar (half maart – half april) is, als we geluk hebben, de zeldzame beekprik – een typisch beekvisje – tussen de grindbanken op de bodem waar te nemen.



Uit de beekoevers kwelt op sommige plaatsen oranje gekleurd grondwater op. Deze oranje kleur wordt veroorzaakt doordat dit ijzerhoudende maar zuurstofarme water aan de lucht gaat "roesten". De beek heeft hier nog iets van zijn oorspronkelijke karakter; ze meandert nog enigszins. Er zijn steile overhangende oevers en er is veel variatie in stroomsnelheid. Dat is goed te zien aan de sortering van het grind; hoe sneller het water stroomt, hoe grover het grind is op die plek. Dit milieu vormt een ideale broedplaats voor de ijsvogel, die hier af en toe wordt waargenomen.

**Loop terug door de rozen- en kruidentuin, langs een molensteen, richting de watermolen. Ga hier rechtsaf, het bruggetje over en volg het pad naar links tot bij het waterrad.** De werking daarvan kun je hier goed zien. Het water valt hier bijna drie meter. Dit hoogteverschil wordt bereikt over een lengte van 300 m in de opgeleide beek, vanaf de bovenstrooms gelegen Tullekensmolen. Verderop in de walkant van de opgeleide beek staan hazelaar, krent en sleedoorn. Aan de overzijde, achter de haag, ligt een hoogstamboomgaard. Langs het pad groeien vele soorten inheemse planten.

**Loop het pad af en ga linksaf het bruggetje over en vervolgens rechtdoor langs de vijver.**



Aan de rechterzijde bevindt zich een grote bergingsvijver voor het rioolstelsel van Beekbergen. Bij hevige regenval komt hierin verdund rioolwater via de overstort terecht. Op en rond de vijver komen veel soorten vogels voor. Tot de geregelde bezoekers behoren de vrij zeldzame gele kwikstaart en het sijsje. De vijver links is een siervijver van huize De Ruiterserve.

**Ga op een splitsing linksaf en volg het schelpenpaadje tot het grote hek. Ga door het hek, steek de weg over en loop rechtdoor het paadje in.** Dit pad ligt tussen oude akkers en komt uit op het terrein van de Stichting Het Hoogeland. Al meer dan een eeuw biedt Het Hoogeland onderdak aan dak- en thuislozen. De stichting is in grote mate zelfvoorzienend, waarbij de bewoners zelf de boerderij, de kassen en de tuinen onderhouden.

**Loop over het verharde pad onder de boogjes door tot het einde bij een lage heg.** In het jaar 2000 zijn hier links en rechts van het pad de modeltuinen, ontworpen door gerenommeerde tuinarchitecten, bijgekomen. Het resultaat is, zoals te zien, een sfeervolle omgeving in een unieke combinatie van zorg en tuinderij. Op het terrein zijn de modeltuinen en de kassen gratis te bezichtigen.

**Ga bij de lage heg rechtsaf en daarna links langs de gebouwen (en een prachtige beuk). Loop aan het einde rechtsaf langs het oude hoofdgebouw met de 100-jarig jubileumpomp tot aan de asfaltweg. Ga hier rechtsaf en vervolgens de eerste weg linksaf, de Stichtingsweg.** In de wegberm staat een rij fraaie inlandse (zomer)eiken. Aan het einde is recent een nieuwbouwwijkje verzeen.

**Ga aan het einde van de weg rechtsaf de Ruitersmolenweg in en vervolg deze tot aan de Tullekensmolenweg. Sla hier rechtsaf.**

Recht tegenover ziet u het talud van de 'opgeleide' Oude Beek, met erachter een verdeelwerk waar een deel van het water wordt afgesplitst en naar de oorspronkelijke, lager gelegen 'onderbeek' stroomt. Even verderop staan links de gebouwen van de Tullekensmolen, na 40 jaar van verval, omgebouwd en in 2011 heropend als Oldtimer-museum. Tijdens de openingstijden van het museum en/of tuincentrum kan men rondkijken naar het herstelde molenrad met originele gietijzeren velgen en de nieuwe watergoot aan de achterzijde van het gebouw. Voor de liefhebber: breng een bezoek aan het museum. Loop (daarna) langs het museum naar links langs het molenwerk. Ga het trapje naast de schoorsteen op, volg de beek over het dijkje tot aan de 54 treden tellende, bijzonder geconstrueerde vistrap. Volg de onderbeek verder over het graspad terug tot het parkeerterrein.

**Volg de Tullekensmolenweg verder tot de eerste weg links, de Oude Apeldoornseweg. Steek hier schuin over en volg het paadje met de beek aan de linkerkant.** De beek langs het pad is nog steeds opgeleid. Links tussen de bomen is het oorspronkelijke beekdal te zien; thans een beschermd landschap.

**Ga aan het eind van het pad linksaf het bruggetje over en daarna rechtdoor het pad langs het verbindingskanaaltje op.** Dit kanaaltje doet dienst om het water van de beek te kunnen omleiden als het molenrad moet worden onderhouden. Na de bijenstal is vanaf links de onderbeek, komend vanaf de vistrap, te zien.

**Wandel het pad langs de boomgaard af en ga linksaf, over het bruggetje, weer terug naar het beginpunt van dit ommetje bij de Ruitersmolen.**

